

การวิเคราะห์ความหมายอาณาจักรอยุธยาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย

พ.ศ. 2481 – 2562

An Analysis of Descriptions of Ayutthaya Kingdom in Thai Historical Novels, 1938 – 2019

Niu Lurong¹ จันทรสุดา ไชยประเสริฐ²

Niu Lurong, Jansuda Chaiprasert

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหมายอาณาจักรอยุธยาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย พ.ศ. 2481-2562 จากนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาจำนวน 13 เรื่อง ใช้วิธีวิจัยเอกสารและตัวบทของนวนิยาย ผลการวิจัยพบว่า ความหมายหลักของอาณาจักรอยุธยาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยมี 5 ประการ ได้แก่ 1) อาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความยิ่งใหญ่ 2) อาณาจักรอยุธยาเป็นเมืองทอง 3) อาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความเป็นมิตรไมตรี 4) อาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนอุดมไปด้วยวัฒนธรรมทั้งดงามหลากหลาย และ 5) อาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความผาสุกสงบร่มเย็น โดยมีนวนิยายมากถึง 10 เรื่อง เป็นนวนิยายแนวต่อสู้เพื่อปกป้องบ้านเมืองมุ่งบอกถึงอาณาจักรอยุธยาไม่สิ้นคนดี มีค่านิยมงดงามต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงความกล้าหาญ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดี และความเสียสละเพื่อประเทศชาติ และมีนวนิยาย 3 เรื่องซึ่งเป็นนวนิยายแนวโรแมนติกมุ่งบอกถึงความงดงามเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยาในยามบ้านเมืองสงบสุข ทั้งนี้ ผู้ประพันธ์เน้นสื่อความหมายดังกล่าวในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและความภูมิใจที่มีต่อชาติตนเองแก่คนในสังคมไทยให้หนาแน่นยิ่งขึ้น อีกทั้งยังให้ผู้คนตระหนักถึงความสำคัญของการสืบทอดสิ่งดี ๆ ที่เป็นมรดกของชาติอีกด้วย รวมถึงเป็นการปลูกฝังให้ผู้คนรับรู้ว่าการร่วมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเป็นพลังแรงขับเคลื่อนให้ประเทศก้าวเดินต่อไปข้างหน้าและผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ได้

คำสำคัญ (Keywords): ความหมาย; อาณาจักรอยุธยา; นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย

Abstracts

This research aimed to study descriptions of Ayutthaya Kingdom in historical Thai novels published between 1938 and 2019. Documentary and textual analyses were used as the research methodologies. Five main points of descriptions of Ayutthaya Kingdom are found, as follows. 1) Namely Ayutthaya Kingdom had been great; 2) Ayutthaya Kingdom had been the golden city; 3) Ayutthaya Kingdom had been the land of friendship; 4) Ayutthaya Kingdom had been prosperous with various charming culture; and 5) Ayutthaya Kingdom had been the

Received: 2024-10-28 Revised: 2024-11-11 Accepted: 2024-11-12

¹ นักศึกษาศาสาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ Graduate student, Communicative Thai as a Second Language Program, Faculty of Liberal Arts Huachiew Chalermprakiet University. E-mail: 1311630943@qq.com

² อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ Lecturer Dr., Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University. E-mail: jansuda_chaiprasert@yahoo.com

harmonizing land. There were 10 novels in the genre of fighting to protect the country, aiming to tell the story of the Ayutthaya Kingdom, where there was no end to good people. There are valuable qualities such as courage, unity, honesty, loyalty, and sacrifice for the country. As for the 3 novels were romance novels that aim to depict the beauty and prosperity of the Ayutthaya Kingdom during times of peace. The authors of the studied novels primarily conveyed positive depictions of the Ayutthaya Kingdom, promoting pride among the Thai people for their land and highlighting the importance of their national heritage. However, the author emphasized conveying this message specifically Thai historical novels. To further strengthen confidence and pride in one's own nation among the people of Thai society, it also raised awareness of the importance of inheriting the positive aspects of national heritage. This included instilling in people the belief that unity was a driving force for the country to move forward and overcome various obstacles.

Keyword: description; Ayutthaya Kingdom; Thai historical novel

บทนำ (Introduction)

ปี พ.ศ. 2561 นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเรื่อง *บุพเพสันนิวาส* ได้รับความนิยมจากคนในสังคมไทยอย่างมากเนื่องจากการได้รับการแพร่หลายมากขึ้นเพราะถูกดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ในชื่อเดียวกัน นวนิยายเรื่องนี้นอกจากได้สร้างความสนุกสนานแล้ว ยังได้ถ่ายทอดความรู้ทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรอยุธยาไปยังผู้อ่านเป็นบ้าง ทำให้คนในสังคมไทยหันมาสนใจอาณาจักรเก่าแก่นี้มากยิ่งขึ้น พวกเขาค้นคว้าหาความเป็นอาณาจักรอยุธยา รวมถึงสนใจศึกษาประวัติศาสตร์ไทยมากขึ้นด้วย ดังที่กวียา เนาวประทีป บรรณาธิการบริหาร สำนักพิมพ์แอปบี บานานา ผู้ได้ลิขสิทธิ์พิมพ์หนังสือเรื่อง *บุพเพสันนิวาส* เคยเปิดเผยกับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐว่า หลังจากละครโทรทัศน์ได้ออกอากาศ สำนักพิมพ์ฯ ได้พิมพ์หนังสือ *บุพเพสันนิวาส* ของ รอมแพง แล้ว 93 ครั้ง ทะลุ 1 แสนเล่ม และปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือ หนังสือแนวประวัติศาสตร์อื่น ๆ ก็ได้รับความนิยมมากขึ้นเช่นกัน (กองบรรณาธิการไทยรัฐวันนี้, 2561) เช่นเดียวกับ นิเวศน์ เหมวชิรวรากร (2561) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับอิทธิพลของละครเรื่องนี้ที่มีต่อสังคมว่า “ความนิยมของเรื่อง *บุพเพสันนิวาส* ก่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ตามมามากมาย การท่องเที่ยวสถานที่ในอยุธยา และลพบุรีพุ่งขึ้นหลายเท่า เช่นเดียวกับชุดไทยที่มีคนซื้อและเช่าสูงขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน... คนหันมาสนใจประวัติศาสตร์มากขึ้น แม้แต่คณะโบราณคดีในมหาวิทยาลัยก็ยังมีคนสนใจสอบเข้าไปเรียนสูงขึ้นหลายเท่าตัว...” กล่าวได้ว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยามีบทบาทให้คนปัจจุบันเห็นว่าอาณาจักรอยุธยามีความสำคัญอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์ไทยเพราะเป็นอาณาจักรที่มีความยิ่งใหญ่ดังงาม

อาณาจักรกรุงศรีอยุธยา เป็นอาณาจักรลำดับที่ 2 ของชนชาติไทยสยามในช่วงเวลา พ.ศ. 1893 ถึง พ.ศ. 2310 ดำรงอยู่เป็นระยะเวลายาวนานถึง 417 ปี มีพระมหากษัตริย์ปรากฏพระนามมากถึง 34 พระองค์จาก 5 ราชวงศ์ ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ 2 พระองค์ที่ประชาชนชาวไทยถวายสมญานามให้เป็น “มหาราช” คือ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช โดยพระองค์ทรงประกาศเอกราชให้กับกรุงศรีอยุธยาหลังจากที่ต้องเสียกรุงให้แก่พม่าเมื่อ พ.ศ. 2112 และสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยพระองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถในแง่ของการค้าและเศรษฐกิจที่ทำให้กรุงศรีอยุธยาเจริญรุ่งเรืองด้านการค้า จนกระทั่งกลายเป็นศูนย์กลางการค้าขายของเขต

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในรัชสมัยของพระองค์ (จิตรสิงห์ ปิยะชาติ, 2554: 70-71) นอกจากนี้ ยังมีเหตุการณ์เสียกรุงครั้งที่ 2 ใน พ.ศ. 2310 ซึ่งเป็นความอัปยศครั้งหนึ่งของคนไทย กล่าวได้ว่า อาณาจักรอยุธยาเป็นเรื่องราวและเหตุการณ์สำคัญมากมายที่ดึงดูดความสนใจของนักเขียนให้เลือนนำมาสร้างสรรค์เป็นวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์

ดังนั้น นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาจึงเป็นกลุ่มข้อมูลที่ผู้ประพันธ์ต่างช่วยกันผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำเสนอภาพต่าง ๆ ของกรุงศรีอยุธยา และเป็นการตอกย้ำและปลูกฝังจิตสำนึกความรักความสามัคคีให้แก่คนในสังคม เช่น นวนิยายเรื่อง *กษัตริยา ตอน แก้วกษัตริยา* ของ วิมล ศิริไพบูลย์ เน้นนำเสนอให้เห็นอาณาจักรอยุธยามีผู้นำยิ่งใหญ่ที่มีวิสัยทัศน์ รู้จักหน้าที่ของตนเอง และยอมเสียสละเพื่อปกป้องแผ่นดิน เรื่อง *สายโลหิต* ของ โสภาค สุวรรณ และเรื่อง *ฟ้าใหม่* ของ ศุภร บุณนาค ได้บอกถึงทั้งความเจริญรุ่งเรืองงดงามและความจงรักภักดีของข้าราชการและนายทหาร สำหรับเรื่อง *บางระจัน* ของ ไม้ เมืองเดิม และเรื่อง *อดีต* ของ วิมล ศิริไพบูลย์ ได้นำเสนอให้เห็นความรักชาติของชาวบ้านทั่วไปและความโหดร้ายของศึกสงคราม นอกจากนี้ ยังมีนวนิยายเรื่อง *ลายกนิรี* และ *พรหมลิขิต* เน้นแสดงให้เห็นอาณาจักรอยุธยาเป็นเมืองทองมั่งมีร่ำรวย มีความงดงามในด้านต่าง ๆ รวมถึงมีการพัฒนาด้านความสัมพันธ์กับต่างชาติอย่างดี เป็นต้น ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามว่า อาณาจักรอยุธยามีความหมายอะไรบ้างในนวนิยายกลุ่มนี้ เพื่อให้ผู้อ่านได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับอาณาจักรนี้ได้ชัดเจนและครอบคลุมยิ่งขึ้น

จากการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า เนื่องจากนวนิยายอิงประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นกลุ่มข้อมูลที่น่าสนใจ จึงมีผู้วิจัยทำการวิจัยไว้หลายเรื่อง เช่น งานวิจัยเรื่อง *กลวิธีการเล่าเรื่องและการสร้างบุคลิกลักษณะตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัยในบันเทิงคดีอิงประวัติศาสตร์ไทย* ของ พิชชาพร วิจิเจริญ (2556) ได้ศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องและการสร้างบุคลิกลักษณะตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัยในสื่อบันเทิงคดีอิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย งานวิจัยเรื่อง *เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช: กลวิธีการเล่าเรื่องกับการสร้างภาพลักษณ์* ของ มารศรี สอทิพย์ (2551) ได้วิเคราะห์กลวิธีการเล่าเรื่องและการสร้างภาพลักษณ์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ประเภทต่าง ๆ และงานวิจัยเรื่อง *ภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาในวรรณกรรมไทย* ของ วันชนะ ทองคำเภา (2550) ได้ศึกษาภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาที่ปรากฏในวรรณกรรมไทย พร้อมศึกษาวัตถุประสงค์ในการแต่งและกลวิธีการเล่าเรื่องที่ใช้ในการสร้างภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาในวรรณกรรมไทย ยังมีงานวิจัยเรื่อง *ภาพลักษณ์พระมหากษัตริย์ไทยในวรรณคดีสมัยอยุธยา* ของ ปัทมา ติ่มประเสริฐกุล (2547) ได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบภาพลักษณ์พระมหากษัตริย์ไทยที่ปรากฏในวรรณคดีสมัยอยุธยา 4 ประเภท เห็นได้ว่า มีการวิจัยที่เน้นศึกษาภาพลักษณ์ หรือภาพแทนของพระมหากษัตริย์ของอาณาจักรอยุธยา รวมถึงกลวิธีการประกอบสร้างภาพดังกล่าวในนวนิยายกลุ่มนี้ แต่ยังไม่พบการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อความหมายของอาณาจักรอยุธยาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย

ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการศึกษาภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาวิจัยในหัวข้อ “การวิเคราะห์ความหมายอาณาจักรอยุธยาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย พ.ศ. 2481-2562” โดยเลือกนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาที่มีการนำเสนอเป็นละครโทรทัศน์มาเป็นกลุ่มข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ เพราะนวนิยายกับละครโทรทัศน์ต่างมีอิทธิพลต่อกันในแง่ที่ช่วยให้นวนิยายและละครได้เผยแพร่ในวงกว้าง ซึ่งทั้งหมดเป็นจำนวน 13 เรื่อง ทั้งนี้ การทำวิจัยในหัวข้อนี้ก็เพื่อเป็นประโยชน์ทำให้คนในปัจจุบันรับรู้และเข้าใจอาณาจักรอยุธยาได้ง่ายและครอบคลุมมากขึ้น และเกิดเจตคติร่วมกัน จดจำความ

ยิ่งใหญ่เจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรแห่งนี้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสามารถเรียนรู้เรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้วิจัยได้เข้าใจประวัติศาสตร์และจารีตประเพณีของประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ยังมีส่วนช่วยเหลือในการเข้าถึงสังคมไทยของผู้วิจัยอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อวิเคราะห์ความหมายอาณาจักรอยุธยาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย พ.ศ. 2481-2562

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดข้อความที่กล่าวถึงอาณาจักรอยุธยาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย พ.ศ. 2481-2562 ที่มีการนำเสนอเป็นละครโทรทัศน์ซึ่งทั้งหมดมี 13 เรื่องเป็นขอบเขตด้านเนื้อหาที่จะวิเคราะห์ในประเด็นความหมายของอาณาจักรอยุธยา

1.2 ขอบเขตด้านเอกสาร

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวแทนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาที่พิมพ์ในปี พ.ศ. 2481-2562 โดยเลือกเฉพาะเรื่องที่มีการนำเสนอเป็นละครโทรทัศน์ มีทั้งหมด 13 เรื่อง ดังนี้

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ผู้ประพันธ์	ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ผู้ประพันธ์
1	บางระจัน	ไม้ เมืองเดิม	8	อติดา	วิมล ศิริไพบูลย์
2	ขุนศึก	ไม้ เมืองเดิม และ สมทุม บุญเกื้อ	9	นิราศสองภพ	ฐานวดี สถิตยुทธการ
3	พิชสวาท	วิมล ศิริไพบูลย์	10	กษัตริยา ตอน แก้วกษัตริยา	วิมล ศิริไพบูลย์
4	สายโลหิต	โสภาค สุวรรณ	11	บุพเพสันนิวาส	รอมแพง
5	ฟ้าใหม่	ศุภร บุนนาค	12	ลายกนรี	พงศกร จินดาวัฒน์
6	นายขนมต้ม	คมทวน คันธนู	13	พรหมลิขิต	รอมแพง
7	เรือนมยุรา	วินิตา ดิถียนต์			

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ตัวบทนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาที่ได้นำเสนอเป็นละครโทรทัศน์ (Textual Analysis)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมายเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

3.2 รวบรวมนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาจากเว็บไซต์ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยไทย และร้านหนังสือออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย โดยใช้คำค้นนวนิยายประวัติศาสตร์และนวนิยายอิงประวัติศาสตร์

3.3 คัดเลือกตัวแทนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาที่พิมพ์ใน พ.ศ. 2481-2562 โดยเลือกเฉพาะนวนิยายที่มีการนำเสนอเป็นละครโทรทัศน์ มีทั้งหมด 13 เรื่อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ความหมายอาณาจักรอยุธยาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย พ.ศ. 2481-2562 ที่มีการนำเสนอเป็นละครโทรทัศน์ ซึ่งทั้งหมดมี 13 เรื่อง

4.2 นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาทั้ง 13 เรื่องแม้มีช่วงเวลาการแต่งต่างกันมาก แต่ความหมายของอาณาจักรอยุธยาที่นำเสนอออกมาไม่ได้แตกต่างกัน ได้แก่ 1) อาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความยิ่งใหญ่ 2) อาณาจักรอยุธยาเป็นเมืองทอง 3) อาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความเป็นมิตรไมตรี 4) อาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนอุดมไปด้วยวัฒนธรรมที่งดงามหลากหลาย และ 5) อาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความผาสุกสงบร่มเย็น โดยนวนิยาย 3 เรื่อง ได้แก่ *บุพเพสันนิวาส* *ลายกนิรี* และ *พรหมลิขิต* ซึ่งเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์แนวโรแมนติกที่ 2 เรื่องแรกกล่าวถึงเรื่องราวในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ เรื่องสุดท้ายกล่าวถึงเรื่องราวในสมัยสมเด็จพระที่นั่งท้ายสระ ได้เน้นนำเสนอการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ และความเจริญรุ่งเรืองของชาติบ้านเมืองในสมัยอยุธยา ความหมายของอาณาจักรอยุธยาในนวนิยายกลุ่มนี้จึงเน้นนำเสนอการเป็นเมืองทอง การมีความเป็นมิตรไมตรี อุดมไปด้วยวัฒนธรรมที่งดงามหลากหลาย และมีความผาสุกสงบร่มเย็น นวนิยายแนวต่อสู้เพื่อปกป้องบ้านเมืองมี 2 เรื่อง คือ เรื่อง *กษัตริยา ตอน แก้วกษัตริยา* กล่าวถึงเรื่องราวก่อนการเสียกรุงครั้งที่ 1 และเรื่อง *ขุนศึก* กล่าวถึงเหตุการณ์ตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาประกาศอิสรภาพ ส่วนนวนิยายอีก 8 เรื่อง ได้แก่ *บางระจัน* *พิชชวาท* *สายโลหิต* *ฟ้าใหม่* *นายขนมต้ม* *อดีตา* *นิราศสองภพ* และ *เรือนมยุรา* ซึ่งอิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเหตุการณ์เสียกรุงครั้งที่ 2 เน้นนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการทำศึกสงครามและการปกป้องบ้านเมือง โดยมีตัวละครเอกเป็นเจ้านาย ข้าราชการบริวาร และชาวบ้านที่ร่วมกันต่อสู้ แสดงความสามัคคีและความรักชาติ ความหมายของอาณาจักรอยุธยาในนวนิยายกลุ่มนี้จึงเน้นนำเสนอความหมายอาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความยิ่งใหญ่เป็นดินแดนอุดมไปด้วยวัฒนธรรมที่งดงามหลากหลาย และเป็นดินแดนแห่งความผาสุกสงบร่มเย็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. อาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความยิ่งใหญ่

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย พ.ศ. 2481-2562 ทั้ง 13 เรื่องได้นำเสนอความหมายของอาณาจักรอยุธยาที่เป็นดินแดนแห่งความยิ่งใหญ่ กล่าวคือ นวนิยายที่มีเรื่องราวในยามบ้านเมืองต้องทำศึกสงครามเป็นหลักได้นำเสนอความหมายนี้ผ่านภาพด้านการเมืองการปกครอง และการทหารอย่างเด่นชัด ส่วนนวนิยายที่กล่าวถึงบ้านเมืองในยามสงบสุข เน้นนำเสนอความยิ่งใหญ่ของอาณาจักรอยุธยาผ่านภาพการติดต่อความสัมพันธ์ทางการทูตกับต่างประเทศ และการเมืองการปกครอง ทำให้เห็นถึงอาณาจักรอยุธยาที่มีการปกครองที่เป็นระเบียบ มีความแข็งแกร่งด้านการทหาร และเป็นประเทศที่มีเกียรติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในนวนิยายเรื่อง *กษัตริยา ตอน แก้วกษัตริยา* ได้กล่าวถึง พิชณุโลกและกำแพงเพชรต่างเป็นหัวเมืองชั้นเอกและหัวเมืองชั้นโททางฝ่ายเหนือของกรุงศรีอยุธยา ในยามศึกสงคราม หัวเมืองต่าง ๆ มีหน้าที่วางแผนการรบตามคำสั่งจากกรุงศรีอยุธยา โดยทุกหัวเมืองก็ขึ้นตรงกับกรุงศรีอยุธยา ดังความว่า

หัวเมืองทางฝ่ายเหนือ มักจะมีหน้าที่ตามตีกระหนาบ ฉะนั้นรอต่อก็คักประชิด

อยุธยา แล้วล่าทัพค่อยจัดพลตามตี [...]

ในฐานะหัวเมืองเอกเมื่อเตรียมรับศึกเพียงรอคำสั่งจากกรุงศรีอยุธยา การข่าว
ต้องติดต่อถึงกัน พระมหาธรรมราชาจึงกริ้วหนัก “ทำไมทางกำแพงเพชรยังไม่เร่งเก็บ
เกี่ยว”[...]

“ทางกำแพงเพชรรอข่าวศึกทางอยุธยาก่อนพระเจ้าข้า”

พระยากำแพงเพชร ถึงจะเป็นหัวเมืองฝ่ายโททางฝ่ายเหนือ หากเป็น ‘ฝ่าย
อยุธยา’ ที่ถูกแต่งตั้งมาคานอำนาจไว้

(วิมล ศิริไพบูลย์, 2546: 52-53)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นทำให้เห็นถึงภาพการปกครองของอาณาจักรอยุธยาที่แบ่งเป็นระบบ
ส่วนกลางและระบบหัวเมือง โดยหัวเมืองต้องอยู่ภายใต้อำนาจของส่วนกลาง บอกถึงอาณาจักรอยุธยาเป็นราช
ธานีของแผ่นดินสยาม เป็นที่รวมศูนย์อำนาจ มีการแบ่งระดับชั้นของหัวเมืองต่าง ๆ โดยหัวเมืองทุกระดับชั้นก็
ขึ้นตรงกับกรุงศรีอยุธยาเพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจ จึงเป็นสื่อบอกถึงความหมายอาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดน
แห่งความยิ่งใหญ่ มีระบบการปกครองที่เป็นระเบียบ และได้รวมศูนย์อำนาจให้ทั่วประเทศได้รวมเป็นหนึ่ง
เดียวกัน

การรวมศูนย์อำนาจและการปกครองอย่างเป็นระเบียบ ส่งผลให้อาณาจักรอยุธยาได้รับ
การพัฒนา ด้านการทหาร กรุงศรีอยุธยาจึงมีกำแพงเมืองที่มั่นคงและกองทัพที่เข้มแข็ง สามารถสกัดกั้นข้าศึก
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังตัวอย่างในนวนิยายเรื่อง *ขุนศึก* ได้กล่าวถึง หงสาวดียกทัพมาโจมตีอาณาจักรอยุธยา
ในสมัยสมเด็จพระนเรศวร แต่ต้องพ่ายแพ้มาตลอดหลายเดือนจนต้องเสียแม่ทัพใหญ่ สมเด็จพระเจ้าหงสาวดี
จึงต้องรับสั่งให้ถอยทัพตามคำแนะนำของขุนนาง ดังความว่า

...จนบัดปานนี้ นานถึงห้าเดือนก็ไม่อาจเข้าหักกรุงศรีอยุธยาเอาเป็นข้าชนะได้ มี
แต่ต้องแตกพ่ายและถูกปล้นทัพยื้อค่ายลำบากเสมอมา กระทั่งเสียแม่ทัพหลักไว้มาก
ฝีมือเอก... เสนาบดีทั้งปวงก็ทูลว่า อันกรุงศรีอยุธยานี้ภูมิฐานมั่นคงนักจะตีเอาแต่
โดยเร็วนั้นมิได้ อนึ่งบรรดานายทหารก็ล้วนมีฝีมือเข้มแข็งและตั้งหน้ารับศึกจริงจังด้วย
เกรงอำนาจสมเด็จพระนเรศวร... สมเด็จพระเจ้าหงสาวดีก็ทรงเห็นชอบด้วย จึงมีรับสั่ง
ให้เตรียมถอยทัพให้กองทัพพระมหาอุปราชฯ ซึ่งแตกไปตั้งอยู่บางกระดานนั้นถอย
กลับไปก่อน...

(ไม้ เมืองเดิม และ สุมทุม บุญเกื้อ, 2554: 586)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นทำให้เห็นถึงภาพที่กองทัพอาณาจักรหงสาวดีไม่สามารถบุกเข้ากรุงศรี
อยุธยาได้ ทั้งสองฝ่ายรบกันมาหลายเดือน มีแต่กองทัพหงสาวดีพ่ายแพ้เป็นหลายครั้งหลายครา และเสียกำลัง
พลไปเป็นจำนวนมาก จนสุดท้ายต้องยอมรับยกทัพกลับไป บอกถึงอาณาจักรอยุธยามีกำลังพลและยุทธโศปกรณ์
เข้มแข็ง จึงเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงความหมายอาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความยิ่งใหญ่ที่ศัตรูไม่อาจ
เอาชนะได้

นอกจากนี้ นวนิยายเรื่อง *อดีต* ยังกล่าวถึงเมื่อข้าศึกกำลังจะยกทัพใหญ่มาโจมตีค่ายบ้านระจัน
แต่ชาวบ้านทุกคนไม่หวั่นกลัวแม้แต่ผู้น้อย ทำให้ศิโรตม์เข้าใจว่าชาวอาณาจักรอยุธยาไม่ว่าผู้ชายหรือผู้หญิง
ทุกคนเป็นนักรบที่ยอมร่วมตายเพื่อแผ่นดิน ดังความว่า

เมืองใจกลับมาพร้อมคนตามหลังถึงสี่ “มันจะมากันมากกว่านี้ด้วยซ้ำ”
ดวงหน้าของคนพร้อมแลกความตายกับความแค้นนั้นแปลกพิวหน้าจะเรียบ ดิ่ง
ไร้รอยรู้สึก ดวงตาจมลึก แน่นิ่ง ดำจัด...
ชั่วแวบศิโรตม์ เกิดความฉงนฉวยไยยามศึกคนทั้งแผ่นดินยอมร่วมตาย โดยมี
เกียงถามถึงคำ “หน้าที่ใคร” ลักคำ หน้าที่นั้นกำหนดไว้ในหัวใจ พลรบในยุคนี้อือ
จำนวนพลเมืองทั้งหมดมิว่าชายฤาหญิง

(วิมล ศิริไพบูลย์, 2558: 588)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นทำให้เห็นถึงประชาชนอาณาจักรอยุธยาที่มีความกล้าหาญและความรักชาติ
อย่างยิ่ง การรักษาความปลอดภัยของชีวิตตนเองเป็นธรรมชาติของมนุษย์ แต่ในยามศึกสงครามที่ความตาย
เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ประชาชนอาณาจักรอยุธยาที่แม้เป็นเพียงแค่สามัญชนที่ไม่มีผู้ใดกำหนดว่าต้องแบกรับ
ความรับผิดชอบในการปกป้องประเทศ แต่ยอมร่วมตายอย่างหาว่าหาญเพื่อรักษาศักดิ์ศรีของชาติ
เป็นสื่อบ่งบอกอาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความยิ่งใหญ่ที่ไม่สิ้นคนดี ประชาชนมีความจงรักภักดีต่อชาติ
บ้านเมือง

2. อาณาจักรอยุธยาเป็นเมืองทอง

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยได้นำเสนอให้เห็นว่าอาณาจักรอยุธยาเป็นเมืองทองมีความเจริญรุ่งโรจน์
อย่างเด่นชัดมีหลายเรื่อง เช่น ชุนศึก พิษสวาท สายโลหิต ไฟไหม้ และ ลายกินรี เป็นต้น โดยผ่านการนำเสนอ
ภาพการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และภาพความร่ำรวยมั่งมีของกรุงศรีอยุธยา ดังตัวอย่างในนวนิยายเรื่อง พิษสวาท
กล่าวถึง สโรชินีซึ่งเป็นวิญญูณผู้เฝ้าสมบัติแผ่นดินสยามข้ามภพมาอยู่ในยุคปัจจุบันให้อัคนีได้พบเห็นห้องโถง
เก็บรักษาทรัพย์สมบัติของอาณาจักรอยุธยา โดยท้าวพระคลังนั้นเต็มไปด้วยทองคำทั้งที่เป็นผงและเป็นก้อน
รวมถึงอัญมณีและของมีค่าต่าง ๆ ดังความว่า

ภาพที่เห็นก็กลายเป็นห้องโถงกว้าง ผั่งด้านหนึ่งมีหีบไม้หนาหนักซ้อนเป็นตั่งสูง
ผั่งบางส่วนเปิดแง้มมองเห็นทองคำทั้งที่เป็นผง เป็นก้อนบรรจุแน่นขนัด
บางส่วนมีแววรัศมีของอัญมณีเปลบปลาบ
ผั่งอีกด้านหนึ่งคือเครื่องราชกกุธภัณฑ์เรียงราย
“ท้าวพระคลัง!”

(วิมล ศิริไพบูลย์, 2558: 620-621)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นทำให้เห็นถึงอาณาจักรอยุธยาได้สะสมทรัพย์สมบัติจำนวนมากมหาศาลไว้ให้รุ่น
หลังใช้ในการกอบกู้เอกราชคืนและพัฒนาบ้านเมือง ท้าวพระคลังซึ่งเป็นที่สำหรับเก็บพระราชทรัพย์ หรือสิ่งของ
อันมีค่าของพระมหากษัตริย์ ภาพที่ท้าวพระคลังเต็มไปด้วยเงินทองและสมบัติล้ำค่า จึงเป็นสื่อที่บอกถึงอาณาจักร
อยุธยาที่มีการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจมาก เป็นเมืองทองที่มีความมั่งมีเจริญรุ่งเรืองอย่างยิ่ง

เช่นเดียวกับนวนิยายเรื่อง นิราศสองภพ กล่าวถึงข้าศึกศัตรูปล้นทรัพย์สินของอาณาจักรอยุธยาด้วยทุก
วิถีทาง โดยก่อไฟสุ่มพระพุทธรูปเพื่อล่อลวงเอาทอง และยังขนย้ายพระพุทธรูปต่าง ๆ ที่มีค่ากลับบ้านเมืองตนเอง
ดังความว่า

ทหารพม่าก่อไฟสุ่มพระพุทธรูปเพื่อล่อลวงเอาทอง และลำเลียงพระพุทธรูปที่มีค่า
ออกมากองกันไว้เพื่อขนกลับบ้านเมืองของตน

(ฐานวดี สถิตยुทธการ, 2545: 276)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นทำให้เห็นถึงภาพอาณาจักรอยุธยาที่มีพระพุทธรูปทองคำล้ำค่าจำนวนมาก จนข้าศึกขนย้ายมากองไว้ได้ ทองคำเป็นสิ่งมีค่า เป็นสัญลักษณ์ของความมั่งมีร่ำรวย อาณาจักรอยุธยาหล่อพระพุทธรูปด้วยทองคำขึ้นมาเป็นจำนวนมาก จึงเป็นสื่อบ่งบอกอาณาจักรอยุธยาเป็นเมืองทอง มีความเจริญรุ่งเรืองและความมั่งคั่งอย่างยิ่ง

3. อาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความเป็นมิตรไมตรี

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยได้สื่อถึงความหมายอาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความเป็นมิตรไมตรี โดยเฉพาะนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสมัยสมเด็จพระนารายณ์และสมัยปลายก่อนเสียกรุง เช่น นวนิยายเรื่อง *บุพเพสันนิวาส* *ลายกีนรี พรหมลิขิต* และ *ฟ้าใหม่* มีการกล่าวถึงกรุงศรีอยุธยาให้มีความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตกับชาติอื่น ๆ และเปิดกว้างยอมรับชาวต่างชาติเข้ามาตั้งรกรากในแผ่นดินสยาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง *พรหมลิขิต* กล่าวถึงสมเด็จพระเพทราชารับสั่งขุนนางชาวจีนที่ดูแลคลังสินค้าอบรมสั่งสอนลูกชายของคอนสแตนติน ฟอลคอน เพื่อให้มีความสามารถในการติดต่อทำค้าขายกับฝรั่งเศส ดังความว่า

ขุนหลวงเพทราชาทำกระทั้งช่วยติดตามทวงถามเรื่องเงินมรดกของคอนสแตนติน ฟอลคอน และยังให้ขุนนางชาวจีนที่คุมคลังสินค้าฝรั่งเศสคอยดูแลสอนสั่งยอร์ซ ฟอลคอน เพื่อให้ยอร์ซได้สานต่อในสิ่งที่บิดาเคยกระทำและหวังสานสัมพันธ์ทางการค้ากับฝรั่งเศสอีกด้วย

(รวมแพง, 2562: 195)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นทำให้เห็นถึงชนชั้นปกครองของอาณาจักรอยุธยาให้มีความสำคัญกับการสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับต่างประเทศ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศจีนและชาติตะวันตก การแต่งตั้งชาวจีนเป็นขุนนางชั้นผู้ใหญ่รับผิดชอบดูแลหน่วยงานการค้ากับต่างประเทศ และตั้งใจฝึกอบรมบุคลากรให้มีทักษะติดต่อทำค้าขายกับต่างประเทศเพื่อเป็นพลังส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการทูต จึงเป็นสื่อบ่งบอกความหมายที่อาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความเป็นมิตรไมตรี กระตือรือร้นในการสานสัมพันธ์กับชาติต่าง ๆ

นวนิยายเรื่อง *ฟ้าใหม่* ได้บรรยายถึง ชาวกรุงศรีอยุธยามีจิตใจแจ่มใสต่อคนต่างชาติ ชาวต่างชาติที่เข้ามาทำการค้าขายจะมีทั้งความปลอดภัยและความสะดวกสบายมากกว่าไปประเทศอื่น ดังความว่า

มาเมืองอยุธยาไม่ต้องระวังตัวกลัวภัยอันตรายจะเกิดทั้งจากคนชาวเมืองไม่ทั้งราชภัยจากที่สูง ชาวเมืองก็พอใจคบกับคนต่างชาติต่างผิวรูปลักษณะ...ผู้คนเมืองไทยนี้ เขามีจิตใจแจ่มใสเหมือนแสงตะวันที่ส่องจ้าอยู่เหนือหัวเขานั้นแหละ... แต่กับคนต่างชาติไปมาค้าขายแล้วแสนจะสะดวกสบาย ผิดกับพวกไปค้าเมืองสิงหล เมืองโคระสถาน แวกเทศ หรืออินเดียแถวฝั่งมะละบานั่น ไม่รู้เลยว่าจะถูกปล้นสินค้าเมื่อไร...

(ศุภร บุนนาค, 2547: 64)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นทำให้เห็นถึงชาวกรุงศรีอยุธยามีบุคลิกลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่มีจิตใจแจ่มใสเมตตา เป็นมิตรไมตรีกับชาวต่างชาติ ยินดีต้อนรับชาวต่างชาตินำสิ่งของแปลกใหม่เข้ามาค้าขายในแผ่นดินสยาม โดยให้ความสำคัญกับการรักษาทั้งความปลอดภัยทั้งส่วนบุคคลและสินค้าของชาวต่างประเทศ จึงเป็นสื่อที่บอกถึงความหมายที่อาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความเป็นมิตรไมตรี

ทั้งทางการเมืองและผู้คนทั่วไปก็มีความยินดียอมรับบุคคลต่างชาติ ส่งเสริมให้อาณาจักรอยุธยาเป็นสภาพแวดล้อมการค้าขายที่ดี

เช่นเดียวกับนวนิยายเรื่อง *เรือนมยุรา* กล่าวถึง พ่อของนกยูง ซึ่งเป็นพระยาเทพสงครามผู้มีชนชั้นสูงในอาณาจักรอยุธยาเป็นเพื่อนกับนายเรือต่างชาติที่เข้ามาค้าขายในกรุงศรีอยุธยา และนายเรือผู้นี้ยังสามารถตั้งบ้านเรือนในหมู่บ้านที่มีแต่ประชาชนชาติต่าง ๆ ดังความว่า

นกยูงยังจำได้ว่าตอนหล่อนยังเด็ก พระยาเทพสงครามผู้บิดาเคยมีเพื่อนเป็นนายเรือต่าน้ำข้าว ร้างสูงใหญ่ ผสมสีแดงหนวดสีแดงก่อความหวาดกลัวให้หล่อนจนไม่กล้าเข้าใกล้...

มารดาเคยเล่าว่า เขาเป็นนายเรือสำเภาเข้ามาค้าขาย แล้วก็ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่หมู่บ้านไม่ห่างจากนี้ ในหมู่บ้านล้วนแล้วแต่มีคนที่ฝรั่งแบบเดียวกับเขา เมื่อถามว่าเป็นฝรั่งบ้านเมืองเขาอยู่ที่ไหน มารดาก็ตอบอย่างไม่แน่ใจนักว่า

“เขาเรียกกันว่าพวกพุทธเทศ เจ้านายเรือคนนั้น คุณพ่อท่านเรียกชื่อว่า กะปิตันปันโต อยู่ไกลข้ามน้ำข้ามทะเลไปถึงสุดขอบฟ้า”

(วินิตา ดิถียนต์, 2548: 270)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นทำให้เห็นว่า มีชาวต่างชาติจากหลายชาติเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพื่อดำรงชีวิตอย่างถาวรในแผ่นดินสยาม ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ของอาณาจักรอยุธยาก็ยอมผูกสัมพันธ์ไมตรีกับชาวต่างชาติด้วยเป็นสื่อส่งบอกอาณาจักรอยุธยามีความเปิดกว้างยอมรับชาวต่างชาติเข้าทำมาหากินในแผ่นดินสยาม จึงเป็นดินแดนแห่งมิตรไมตรีที่มีสภาพแวดล้อมการค้าเสรี

4. อาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนอุดมไปด้วยวัฒนธรรมที่งดงามหลากหลาย

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาทั้ง 13 เรื่อง ได้นำเสนอภาพด้านวัฒนธรรมของอาณาจักรอยุธยา ทำให้เห็นว่ากรุงศรีอยุธยามีวัฒนธรรมดั้งเดิมอันงดงามเป็นเอกลักษณ์และมีวัฒนธรรมหลากหลายที่เกิดจากการผสมผสานวัฒนธรรมหลายประเทศ โดยความงดงามหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในนวนิยายแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เน้นนำเสนอความงดงามด้านค่านิยม เช่น ความรักชาติ ความสามัคคี ความกล้าหาญ และความเสียสละ ยังได้นำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมดั้งเดิมและอีกกลุ่มหนึ่งเน้นนำเสนอความหลากหลายสีเส้นทางประเพณีและความงดงามของธรรมเนียมทางสังคมรวมถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง *บวระจัน* ได้กล่าวถึง ท้าเป็นชาวบ้านค้าขายที่เพิ่งได้เข้าร่วมค่ายบ้านระจันเมื่อได้ยินข่าวข้าศึกศัตรูกำลังจะมา ก็สมัครใจขอเป็นกองหน้า ให้คำมั่นสัญญาว่ากองม้าค้าขายของตนเองขอสู้ตายก่อนคนอื่น เพื่อเป็นการแลกความเชื่อใจ จึงทำให้ชาวบ้านระจันตื่นเต้นและพึงพอใจ ดังความว่า

“ข้าขออาสาเข้าตีก่อนเป็นศึกหน้าลั่นทั้งกองนี้”

หัวหน้าพากันมองมันลั่น คำอาสาของมันจับใจนักรบไม่รู้หาย หากแต่เจ้าทัพรู้ตัวอยู่ว่ามันเป็นนักรบเพิ่งสมัคร เกรงจะยังเป็นที่แคลงใจของเหล่าหัวหน้าและชาวค่ายด้วยกัน จึงพูดดัง ๆ เพื่อได้ยินกันทั่วเป็นคำมั่นสัญญา

“ข้าขออาสา ถึงจะมีคนพร้อมแล้วกองอื่น แต่กองม้าค้าขายนี้จะต้องขอสมไปจะขอตายก่อนที่ชาวค่ายอื่นจะต้องตาย” ลั่นคำก็มีเสียงโห่ร้องถึงกระเนิงพอใจ

(ไม้ เมืองเดิม, 2557: 99-100)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นทำให้เห็นถึงภาพบุคคลธรรมดาของกรุงศรีอยุธยาจากรักภักดีต่อบ้านเมืองมีความกล้าหาญ รู้จักความสำคัญของความปรองดองกัน ยอมรับเสียสละก่อน ซึ่งได้รับการสรรเสริญและการยกย่องจากผู้คนทั่วไป จึงเป็นสื่อทำให้เห็นความหมายอาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนอุดมไปด้วยวัฒนธรรมที่งดงาม มีค่านิยมที่ประเสริฐยิ่งใหญ่ ซึ่งการสื่อความหมายนี้มีบทบาททำให้ผู้คนประทับใจกับความยิ่งใหญ่และความงดงามของอาณาจักรอยุธยามากขึ้น และยังเป็นการปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติที่ถูกต้องไปยังผู้อ่าน ส่งเสริมความสามัคคีของคนในสังคม

ขณะเดียวกัน นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยยังได้สื่ออาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนอุดมไปด้วยวัฒนธรรมที่งดงามหลากหลายโดยนำเสนอประเพณีและพิธีต่าง ๆ ที่มีตลอดทั้งปีในกรุงศรีอยุธยา ดังเช่นนวนิยายเรื่อง *สายโลหิต* กล่าวถึงดาวเรืองขออนุญาตคุณยายไปรับชมพระราชพิธีของทุกเดือน ดังความว่า

“พี่ลำดวนจะเข้าไปช่วยพี่เปื้อนที่ตำหนักปลายทองค่ะ ว่าจะเตรียมเรื่องงานเฉลิม
ศกสงกรานต์...มีฉลองพระเจดีย์ทรายด้วยค่ะคุณย่า ดาวเรืองอยากไปเที่ยว” [...]

“คุณปู่คนนี้องพ่อพัน นีมาขอไปเที่ยวงานสงกรานต์ แล้วเดือนหกก็จะมีพระราชพิธีแรกนาขวัญ นังคนนี้ก็คงอยากเห็นแรกนาต่างพระองค์กับบรรดาเทพีเข้ากระบวนแห่ พอเดือนเจ็ด แปด เก้า สิบ ก็จะมีพระราชพิธีอะไร ๆ ต่อมาอีก เป็นว่าขอเที่ยวกันทุกเดือนจริงไหมล่ะ”

สาวน้อยก้มหน้า ที่คุณย่าเกริ่นนั้นเห็นจะไม่ผิด แต่ก็ยังแก้ตัวว่า

“พระราชพิธีแรกนาขวัญเคยเห็นแล้วเจ้าค่ะ ส่วนพระราชพิธีต่าง ๆ ในเดือนเจ็ด แปด เก้า สิบ ก็เหมือนกัน แต่....”

“แต่อะไร...”

“ก็...เดือนสิบเอ็ดกับเดือนสิบสอง”

(โสภาค สุวรรณ, 2551: 399)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นทำให้เห็นว่าอาณาจักรอยุธยามีการจัดพระราชพิธีตามประเพณีทุกเดือนในตลอดทั้งปี การจัดงานต่าง ๆ ได้สร้างความเพลิดเพลินแก่ประชาชน และดึงดูดใจให้ผู้คนทั่วประเทศนิยมเข้าร่วมฉลองงานต่าง ๆ และสืบทอดประเพณีอันล้ำค่าอย่างรุ่นสู่รุ่น บ่งบอกถึงความงดงามและความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาณาจักรอยุธยา การมีวัฒนธรรมอันอุดมสมบูรณ์และหลากหลายยิ่งส่งเสริมให้ชาวอาณาจักรอยุธยาใช้ชีวิตได้อย่างร่าเริงสดใสและสงบสุข

นอกจากนี้ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยยังได้นำเสนอให้เห็นถึงความหลากหลายสีนทางวัฒนธรรมของอาณาจักรอยุธยา ชาวสยามและชาวต่างชาติสามารถพูดภาษาของกันและกัน ในกรุงศรีอยุธยามีสิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นด้วยรูปแบบของชาติอื่น เป็นต้น ดังตัวอย่างในนวนิยายเรื่อง *บุพเพสันนิวาส* กล่าวถึงอาณาจักรอยุธยามีโบสถ์ที่สร้างเป็นรูปแบบฝรั่ง เพื่อเป็นพื้นที่ทำกิจกรรมและจัดพิธีต่าง ๆ ตามความเชื่อของผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ ดังความว่า

โบสถ์แห่งนี้สร้างอย่างฝรั่ง มีกระจกสีติดเป็นลวดลายสวยงาม... โดยเฉพาะหน้า
นักบุญเปาโลจะมีหม้อทองเหลืองบรรจุน้ำมันศักดิ์สิทธิ์ผสมผลเชอร์รี่ น้ำมันมะกอก
และสมุนไพรที่ทุกผู้ที่เป็นคริสต์นเวียนเข้าไปตักด้วยจอกทองเหลือง
เพื่อดื่มกินและแตะหน้าผากเพื่อเป็นสิริมงคลขับไล่ความไม่ดีไม่งามออกจากตัว

(รวมแพง, 2561: 261)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นทำให้เห็นถึงภาพการผสมผสานศิลปะทางสถาปัตยกรรมและความเชื่อระหว่างตะวันออกและตะวันตกที่เกิดขึ้นในแผ่นดินสยาม แต่ละประเทศมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมและความเชื่อที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ โบสถ์ที่สร้างเป็นรูปแบบฝรั่ง บอกถึงอาณาจักรอยุธยาเปิดกว้างยอมรับและสนับสนุนการเผยแพร่วัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ จึงสื่อถึงอาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนอุดมไปด้วยวัฒนธรรมที่งดงามหลากหลาย เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่ผู้คนอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายและความแตกต่างอย่างกลมกลืนกัน ซึ่งความหมายนี้เป็นประโยชน์ในการสร้างภาคภูมิใจแก่ชาวไทยปัจจุบัน โดยรับรู้ว่าแผ่นดินสยามมีความเป็นสากลมาอย่างยาวนาน

5. อาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความผาสุกสงบร่มเย็น

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยที่เน้นนำเสนออาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความผาสุกสงบร่มเย็น เช่น *ฟ้าใหม่ นายขนมต้ม* *บุพเพสันนิวาส* *ลายกินรี* และ *พรหมลิขิต* ได้นำเสนอให้เห็นว่ากรุงศรีอยุธยาที่ตั้งภูมิศาสตร์ดีและมีความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายไร้ความกังวลในยามบ้านเมืองสงบสุข ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง *นายขนมต้ม* ได้กล่าวถึง บ้านกุ่มเป็นหมู่บ้านหนึ่งในอาณาจักรอยุธยาที่มีแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย ช่วงเวลาทำไร่ทำนาในปี พ.ศ. 2308 สองฟากฝั่งของบ้านกุ่มเต็มไปด้วยทุ่งนาที่ต้นข้าวเจริญเติบโตเต็มที่ สามารถเห็นพืชพันธุ์นานาชนิดและได้ยินเสียงนกต่าง ๆ อยู่ทุกที่ภายในหมู่บ้าน ดังความว่า

จุลศักราช 1127 ปีระกา สัปตศก (พ.ศ. 2308)

บ้านกุ่ม คงเป็นหมู่บ้านที่เต็มไปด้วยลำคลอง พืชพันธุ์นานาชนิดและเสียงแห่ง
นกทุ่งนกนา สองฟากฝั่งในฤดูทำนาเขียวขจีด้วยต้นข้าวแกมสีเหลืองของรวงเมื่อเวลา
อัมท้อง

(คมทวน คັນธนู, 2538: 32)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสื่อให้เห็นถึงภาพความเป็นอยู่ข้าวอัน้ำและความอุดมสมบูรณ์ของกรุงศรีอยุธยา การมีคลองน้ำไหลผ่านภายในตัวเมืองเป็นจำนวนมาก ทำให้ดินแดนนี้มีประเพณีที่หลากหลายและพืชพันธุ์นานาชนิด ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนสามารถทำไร่ทำนาเพาะปลูกพืชผลอย่างสะดวกสบาย และได้รับการพัฒนาด้านการเกษตรกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ จึงเป็นสื่อให้เห็นอาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความผาสุกสงบร่มเย็น ชีวิตของผู้คนมีรากฐานทางวัตถุที่มั่นคงและยั่งยืน

ความอุดมสมบูรณ์และความมั่นคงของบ้านเมืองทำให้ประชาชนใช้ชีวิตอย่างสะดวกสบายและเรียบง่าย ดึงดูดใจชาวต่างชาติเข้ามาอยู่อาศัยในกรุงศรีอยุธยา ดังตัวอย่างในนวนิยายเรื่อง *ลายกินรี* ได้กล่าวถึง โรแบร์ตซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศสคนหนึ่งที่ได้ใช้ชีวิตในกรุงศรีอยุธยาเป็นเวลาหลายเดือนเมื่อรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ เห็นว่าแผ่นดินสยามสุขสงบ จึงเกิดความรู้สึกอยากตั้งถิ่นฐานสร้างครอบครัวอยู่ที่อาณาจักรอยุธยา ดังความว่า

อากาศที่สยามแม้จะร้อนชื้น มีฝนบ่อย ๆ หากในวันที่แสงแดดอ่อนอุ่น แม่น้ำจะ

ใสสะอาดจนสามารถแลเห็นตัวปลาแหวกว่าย อาจจะเพราะบ้านเมืองสุขสงบ ผู้คนจึงมี
วิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีทำทีสบาย ๆ ไม่เคร่งเครียดกับสิ่งใด คนสยามร่าเริงแจ่มใส และมี
เสียงหัวเราะแม้ในวันที่พวกเขาเป็นทุกข์... ช่วงระยะเวลาหลายเดือนที่ผ่านมา เขารู้สึกถึง
ความสงบสุขและชีวิตที่เรียบง่าย หากเป็นไปได้เขาอยากตั้งรกรากมีครอบครัวอยู่ที่
อยุธยาด้วยซ้ำ

(พงศกร จินดาวัฒนะ, 2565: 282-283)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นทำให้เห็นถึงภาพชาวกรุงศรีอยุธยาที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่สุขสบายในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แผ่นดินสยามมีภูมิอากาศที่เหมาะสมสำหรับการใช้ชีวิตของมนุษย์ แคมบ้านเมืองมั่นคงไร้ศึกสงคราม ประชาชนมีความสุขสบายและพึงพอใจกับการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย อาณาจักรอยุธยาล้อมรอบบรรยากาศที่กลมกลืนและผ่อนคลาย เป็นเสน่ห์ที่ดึงดูดความสนใจของชาวต่างชาติเข้ามาก่อร่างสร้างตัวใช้ชีวิตร่วมกัน จึงเป็นสื่อบ่งบอกอาณาจักรอยุธยาเป็นเมืองแห่งความผาสุกสงบร่มเย็นในยามบ้านเมืองมั่นคงสงบสุข

สรุปได้ว่า ผู้ประพันธ์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยนำเสนอความหมายของอาณาจักรอยุธยาผ่านภาพอันดีงามทางด้านต่าง ๆ เช่น การเมืองการปกครอง การทหาร เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ทางการทูต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยนวนิยายแนวโรแมนติก 3 เรื่องมุ่งบอกถึงความงดงามเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยาในยามบ้านเมืองสงบสุข นวนิยายแนวต่อสู้เพื่อปกป้องบ้านเมือง 10 เรื่องมุ่งบอกถึงอาณาจักรอยุธยาไม่สิ้นคนดี มีค่านิยมงามต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงความกล้าหาญ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดี และความเสียสละเพื่อประเทศชาติ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายอาณาจักรอยุธยาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย พ.ศ. 2481-2562 จากนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาที่มีการนำเสนอเป็นละครโทรทัศน์จำนวน 13 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประพันธ์ต่าง ๆ เน้นสื่อถึงความหมาย 5 ประการของอาณาจักรอยุธยา โดยได้สร้างภาพอันดีงามทางหลากหลายด้านของดินแดนสยาม เช่น ภาพด้านการเมืองการปกครอง และการทหาร ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ด้านชีวิตความเป็นอยู่ และด้านธรรมชาติ ซึ่งภาพต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นสื่อทำให้เห็นความหมายอาณาจักรอยุธยาเป็นดินแดนแห่งความยิ่งใหญ่ เป็นเมืองทอง เป็นดินแดนแห่งความเป็นมิตรไมตรี เป็นดินแดนอุดมไปด้วยวัฒนธรรมที่งดงามหลากหลาย และเป็นดินแดนแห่งความผาสุกสงบร่มเย็น เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและความภูมิใจที่มีต่อชาติตนเองแก่คนในสังคมให้หนาแน่นยิ่งขึ้น อีกทั้งยังตระหนักถึงความสำคัญของการสืบทอดสิ่งดี ๆ ที่เป็นมรดกของชาติอีกด้วย การสื่อความหมายดังกล่าวมีบทบาทช่วยให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจอาณาจักรอยุธยาอย่างครอบคลุมยิ่งขึ้นตามประสงค์ของผู้ประพันธ์

ผลการศึกษาการวิเคราะห์ความหมายอาณาจักรอยุธยาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทย พ.ศ. 2481-2562 พบว่า ผู้ประพันธ์ได้สื่อความหมายของอาณาจักรอยุธยา ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงอาณาจักรอยุธยาที่มีความยิ่งใหญ่งดงามในทุกด้าน ทั้งนี้ อธิบายได้ว่า อาณาจักรอยุธยาเป็นเมืองทองเต็มไปด้วยความเจริญรุ่งเรือง ประชาอยู่ร่มเย็นเป็นสุข เพราะมีความเป็นระเบียบในด้านการเมืองการปกครอง ขนชั้นปกครองมีความแข็งแกร่งในการกระตุ้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจและทางความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ส่งเสริมให้อาณาจักรอยุธยากลายเป็นศูนย์กลางการค้าขายแห่งหนึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดการสื่อความหมาย สมพร เพ็ญจันทร์ (2547: 178) ที่อธิบายว่า การสื่อความหมาย เป็นกระบวนการส่งสารหรือข้อความ ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นไปยังบุคคลอื่น โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจและการรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ ได้ดี และชัดเจนขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรัตน์ สุขวัจน์ (2551) ที่พบว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยาได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการรบและการปกป้องบ้านเมือง ผู้แต่งนวนิยายนำเสนอ

แนวความคิดนี้เพื่อให้ผู้อ่านมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยที่มีบรรพบุรุษเก่งกล้าสามารถ ทำให้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรืองและไม่เสียเอกราชให้ชาติใด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยนี้สามารถให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือสถาบันการศึกษานำไปเผยแพร่ให้แก่บุคคลทั่วไป และนักเรียนนักศึกษา เพื่อจะได้ปลูกฝังความรักชาติรักบ้านเมืองแก่คนในสังคม และให้ตระหนักถึงการให้ความสำคัญของความสามัคคีและการรักษาสันติภาพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาภาพแทนผู้หญิงในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา

2.2. ควรศึกษาความหมายอาณาจักรอยุธยาในสื่อประเภทอื่น เช่น ละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์และภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กองบรรณาธิการไทยรัฐวันนี้. (2561). “บุพเพสันนิวาส” พิมพ์ 1 แสนเล่มแล้วนะออเจ้า. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.thairath.co.th/money/business_marketing/marketing/1247831 สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2557.
- คมทวน คันธนู. (2538). นายขนมต้ม. กรุงเทพฯ: 222 วิภาวดี.
- จิตรสิงห์ ปิยะชาติ. (2554). อยุธยา แผ่นดินประวัติศาสตร์ชาติไทย รวมประวัติศาสตร์อาณาจักรอยุธยาที่คนไทย ควรรู้. กรุงเทพฯ: ยิปซี.
- ฐานวดี สถิตยยุทธการ. (2545). นิราศสองภพ. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์.
- นิเวศน์ เหมวชิรวรากร. (2561). กระแส “ออเจ้า”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.finnomena.com/dr-niwes/aorjao/> สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2557.
- ปัทมา ทิมประเสริฐกุล. (2547). ภาพลักษณ์พระมหากษัตริย์ไทยในวรรณคดีสมัยอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พงศกร จินดาวัฒนะ. (2565). ลายกินรี. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: กรู๊ฟ พับลิชชิ่ง.
- พิชชาพร วิธิเจริญ. (2556). กลวิธีการเล่าเรื่องและการสร้างบุคลิกลักษณะตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัยในบันเทิงคดีอิงประวัติศาสตร์ไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. หลักสูตรปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มารศรี สอทิพย์. (2551). เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช: กลวิธีการเล่าเรื่องกับการสร้างภาพลักษณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไม้ เมืองเดิม. (2557). บางระจัน. กรุงเทพฯ: วันว่าง.
- ไม้ เมืองเดิม และ สุ่มทุม บุญเกื้อ. (2554). ขุนศึก. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา.
- รวมแพง. (2561). บุพเพสันนิวาส. พิมพ์ครั้งที่ 63. กรุงเทพฯ: แอปป์ บานานา.
- รวมแพง. (2562). พรหมลิขิต. กรุงเทพฯ: แอปป์ บานานา.

- วรารัตน์ สุขวัจน์. (2551). การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีไทย. มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- วันชนะ ทองคำเภา. (2550). ภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาในวรรณกรรมไทย. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต. หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วินิตา ดิถียนต์. (2548). เรือนมยุรา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.
- วิมล ศิริไพบูลย์. (2546). กษัตริยา ตอน แก้วกษัตริยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- วิมล ศิริไพบูลย์. (2558). พิชสวาท. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- วิมล ศิริไพบูลย์. (2558). อติดา. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- ศุภร บุนนาค. (2547). ฟ้าใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาพรพิรินทร์.
- สมพร เพื่องจันทร์. (2547). แนวคิดและหลักการจัดการในองค์การสาธารณะ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- โสภาค สุวรรณ. (2551). สายโลหิต. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.